

Stanovisko Výboru regionů na téma „Rozvojová politika EU pro udržitelný rozvoj a růst podporující začlenění – zvýšení dopadu rozvojové politiky EU“

(2011/C 192/03)

VÝBOR REGIONŮ

- sdílí názor Komise, že navzdory pokrokům dosaženým v určitých sociálních oblastech zbývá ještě velký kus práce k naplnění vytyčených cílů rozvoje, které si mezinárodní společenství stanovilo před více než deseti lety v podobě Deklarace tisíciletí;
- domnívá se, že by bylo třeba věnovat větší pozornost těm faktorům, jež souvisejí s prostředky k dispozici na financování rozvoje, přičemž je třeba dostát závazkům ohledně pomoci, podpořit mobilizaci domácích zdrojů v rozvojových zemích, posílit jejich daňové systémy, bojovat s korupcí, podporovat potírání daňových úniků, úniku kapitálu a nezákonných finančních toků a podpořit hledání nových zdrojů financování;
- lituje, že navzdory tomu, že Evropská komise uznává zásadní úlohu místních a regionálních orgánů v rámci rozvojové pomoci EU a programů spolupráce, nezmiňuje se ve své zelené knize o jejich stále silnějším vedoucím postavení v rámci politiky spolupráce EU, jež usiluje o to, aby byla účinná a těšila se podpoře společnosti. Proto vybízí k tomu, aby se soustředěněji uvažovalo o úloze, jaká přísluší místním a regionálním samosprávám při podpoře široce sociálně založeného rozvoje, při vytváření efektivních správních úřadů v rozvojových zemích a při zavádění energeticky a environmentálně udržitelného energetického modelu;
- vyjadřuje své přání, aby se přezkum evropské rozvojové politiky a evropský konsensus vydaly směrem vytyčeným sdělením Místní orgány: aktéři rozvoje, jež upozorňuje na postavení, úlohu a přidanou hodnotu těchto subjektů v těchto oblastech a politikách. V tomto smyslu a s cílem podpořit výměny a nabídnout místním a regionálním orgánům fórum pro vyjádření politického názoru v oblasti rozvojové politiky se VR zavazuje, že bude i nadále úzce spolupracovat s Evropskou komisí na organizaci výroční konference o decentralizované spolupráci.

Zpravodaj	pan Jesús GAMALLO ALLER (ES/ELS), generální ředitel pro vnější vztahy a vztahy s Evropskou unií, regionální vláda Galicie
Odkaz	Zelená kniha – Rozvojová politika EU pro udržitelný rozvoj a růst podporující začlenění – Zvýšení dopadu rozvojové politiky EU KOM(2010) 629 v konečném znění

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ,

Obecné poznámky

1. sdílí názor Komise, že navzdory pokrokům dosaženým v určitých sociálních oblastech zbývá ještě velký kus práce k naplnění vytčených cílů rozvoje, které si mezinárodní společenství stanovilo před více než deseti lety v podobě Deklarace tisíciletí;

2. souhlasí s Komisí, že je třeba posílit potenciál dopadu a přidanou hodnotu rozvojové politiky EU s cílem naplnit rozvojové cíle tisíciletí; domnívá se, že tento úkol je ještě závažnější v souvislosti s hlubokou hospodářskou krizí, jíž prochází velká část dárců;

3. lituje, že zelená kniha neuvádí podrobněji kritéria nezbytná k určení přidané hodnoty činností spolupráce EU, že se nevěnuje větší pozornost potřebě přísnějšího vyhodnocení dopadu uskutečněných projektů a že nejsou navrhovány kroky, jež by vedly k prohloubení pařížské agendy, akčního programu z Akkry a závazků vyplývajících z evropského konsensu o rozvoji a kodexu chování EU;

4. domnívá se, že by bylo třeba věnovat větší pozornost těm faktorům, jež souvisejí s prostředky k dispozici na financování rozvoje, přičemž je třeba dostát závazkům ohledně pomoci, podpořit mobilizaci domácích zdrojů v rozvojových zemích, posílit jejich daňové systémy, bojovat s korupcí, podporovat potírání daňových úniků, úniku kapitálu a nezákonných finančních toků a podpořit hledání nových zdrojů financování;

5. vyjadřuje své přesvědčení, že cílená pomoc, která se bude systematicky sledovat a hodnotit, je ve skutečnosti cennou investicí dárců: investicí do svobody a spravedlnosti, pokud se přispívá k vytvoření společností charakterizovaných silnější měrou spravedlnosti a jež výrazněji uznávají lidská práva; investicí do příležitostí pro pokrok a blahobyt, neboť ve světě, který je navzájem provázán závislostí, představuje rozvoj jedněch zdroj stability a dynamiky druhých; a investicí do bezpečnosti, protože se zmírňuje napětí a zlepšuje schopnost řízení mezinárodního systému;

6. zdůrazňuje přesvědčení, že mezinárodní pomoc je jen jednou z položek na seznamu faktorů, které mohou podnítit procesy rozvoje v nejchudších zemích, což představuje nutnost zlepšit soudržnost politik uplatňovaných dárcovskými zeměmi a navrhnout normativní rámce, které regulují mezinárodní transakce a zemědělské dotace bohatých zemí světa, tak aby přiležitosti k pokroku, jež přináší globalizace, rozdělovaly co nejspravedlivěji. Nicméně lituje, že zelená kniha tyto otázky náležitě neřeší, přestože se jimi na schůzích OSN a G-20 zabývali čelní mezinárodní představitelé;

7. lituje, že navzdory tomu, že Evropská komise uznává zásadní úlohu místních a regionálních orgánů v rámci rozvojové pomoci EU a programů spolupráce, nezmiňuje se ve své zelené knize o jejich stále silnějším vedoucím postavení v rámci politiky spolupráce EU, jež usiluje o to, aby byla účinná a těšila se podpoře společností. Proto vybízí k tomu, aby se soustředěněji uvažovalo o úloze, jaká přísluší místním a regionálním samosprávám při podpoře široce sociálně založeného rozvoje, při vytváření efektivních správních úřadů v rozvojových zemích a při zavádění energeticky a environmentálně udržitelného energetického modelu;

8. vyjadřuje své přání, aby se přezkum evropské rozvojové politiky a evropský konsensus vydaly směrem vytyčeným sdělením Místní orgány: aktéři rozvoje, jež upozorňuje na postavení, úlohu a přidanou hodnotu těchto subjektů v těchto oblastech a politikách. V tomto smyslu a s cílem podpořit výměny a nabídnout místním a regionálním orgánům fórum pro vyjádření politického názoru v oblasti rozvojové politiky se VR zavazuje, že bude i nadále úzce spolupracovat s Evropskou komisí na organizaci výroční konference o decentralizované spolupráci;

9. připomíná stanovisko Výboru regionů (CdR 116/2010) Jarní balíček: Akční plán EU pro dosažení rozvojových cílů tisíciletí, v němž se plánovalo, že „by se mohlo zvážit, aby každý ze 100 000 místních a regionálních orgánů v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy rozhodl dobrovolně vyčlenit minimálně jedno euro na obyvatele na rozvojovou pomoc. Místní a regionální orgány, které přímo neprovádějí činnost decentralizované spolupráce, by mohly věnovat své příspěvky do fondu místních orgánů určeného na rozvojovou pomoc, jak je tomu dnes v praxi ve Španělsku. Činnosti, jež nepřímo přispívají k rozvoji (např. zvyšování povědomí veřejnosti o chudobě ve světě), by se rovněž v rámci tohoto příspěvku mohly zohlednit“;

Posílení dopadu rozvojových politik

10. souhlasí s Komisí v tom, že je vhodné, aby se spolupráce zaměřila na „oblasti, kde lze jednoznačně přidanou hodnotu doložit“. Avšak domnívá se, že neposkytuje žádná kritéria ani ukazatele, jež by umožnily jednoznačně zjistit, jak měřit v rámci politiky spolupráce EU její přidanou hodnotu;

11. souhlasí s doporučením Komise, že je třeba vytrvat a zlepšit postupy pro posuzování dopadu spolupráce EU, a doporučuje EU použít v celé řadě oblastí stabilnější a inovativnější postupy pro posouzení dopadu, jako jsou například postupy založené na technice náhodného výběru (randomizované hodnocení), jimiž se zatím EU zabývala jen málo. Toto úsilí by se mělo promítnout také do oblasti decentralizované spolupráce;

12. souhlasí s Komisí, že přednost by měl dostat cíl, jímž je „růst pro lidský rozvoj“, a to nejméně ze dvou důvodů: i) prvním z nich je, že se tímto způsobem koriguje pokřivený směr, kterým se pomoc ubírala v předešlých letech, kdy se kladl důraz na sociální rozměr rozvoje, jež lze těžko udržet bez hospodářského rozvoje podporujícího začlenění; ii) druhým důvodem je to, že krize ovlivňuje schopnost mnohých rozvojových ekonomik růst, snižovat chudobu a vytvářet pracovní místa;

13. nicméně připomíná, že růst a rozvoj nejsou synonyma a že rozvoj znamená kromě rozšíření výrobních kapacit též podporu úspěchů na sociální úrovni a přerozdělení bohatství na určitém území prostřednictvím místního a regionálního udržitelného rozvoje, jež by měl větší územní rozsah a byl dosažitelnější pro nejpotřebnější sektory;

14. připomíná, že ke zviditelnění tohoto rozvoje s územním základem je klíčová spolupráce místních a regionálních samospráv, jež se profilují jako základní protagonisté budování vnitřního a udržitelného růstu;

15. souhlasí s Komisí, že posílení institucí partnerských zemí a zlepšení úrovně jejich výkonnosti a legitimacy je jedním ze stěžejních úkolů všech rozvojových strategií a současně je třeba zlepšit podmínky řízení procesu hospodářských a sociálních změn;

16. nicméně vybízí Komisi k tomu, aby věnovala více pozornosti negativnímu účinku, jaký má závislost na pomoci na kvalitu institucí, a přiznávala větší důležitost úkolům, jež souvisí s razantním bojem proti korupci a s posílením fiskální kapacity rozvojových zemí, nejen za účelem zvýšení kvality institucí, ale rovněž snížení závislosti na pomoci a zvýšení schopnosti mobilizovat domácí zdroje;

17. dále zdůrazňuje, že pro vybudování legitimnějších a výkonnějších institucí mají klíčovou úlohu postupy decentralizace jakožto způsob, jak přiblížit správu občanům a zakořenit

demokratické hodnoty ve společnosti. Při podpoře těchto postupů by měly hrát zásadní úlohu místní a regionální samosprávy – to je však otázka, kterou se zelená kniha nezabývá;

18. souhlasí s Komisí, že jedním z předpokladů rozvoje je zajištění určité úrovně bezpečnosti. To nutí dárce revidovat stávající vztahy mezi agendami bezpečnosti a rozvoje jakožto spojitými programy a podnítit posílení institucí, lidských práv a sociální soudržnosti a zavádět v zemích se slabou veřejnou správou mechanismy včasného varování a preventivní diplomacie. Nicméně vybízí Komisi, aby lépe osvětlila kompetenční pravomoci útvarů EU odpovědných za spolupráci a těch, které se zabývají vnější činností;

19. souhlasí s Komisí, že pokud je zde snaha zlepšit účinnost pomoci, je zapotřebí „systematičtější a účinnější“ koordinace evropských dárců, a souhlasí s tím, že návrh na synchronizaci programových cyklů zemí, který má Komise předložit Radě v roce 2011, k tomu představuje vhodnou příležitost. Dále připomíná, že zlepšení koordinace pomoci je jednou ze zásad definovaných pařížskou agendou pro zlepšení účinnosti pomoci, je součástí evropského konsensu o rozvoji a jednou ze základních normativních zásad textů zakládajících EU (Smlouvy o založení Evropského společenství, Smlouvy o Evropské unii – Maastrichtské smlouvy a Lisabonské smlouvy);

20. nicméně lituje, že v zelené knize chybí zmínka o oblasti, jež koordinaci doplňuje, má nezměrný potenciál a týká se potřeby pokročit v dělbě práce mezi evropskými dárci. Navíc dělba práce by měla existovat nejen mezi dárci na vnitrostátní úrovni, ale také mezi těmito dárci a příslušnými dárci na nižších úrovních (regionální a místní), vzhledem k významu, jaký mají v různých systémech spolupráce EU. Proto vybízí Komisi, aby vytvořila pro regionální a místní orgány styčné body u Evropské služby pro vnější činnost a na generálním ředitelství pro rozvoj a spolupráci, a to jak v EU, tak v partnerských zemích. Dále považuje za nezbytně nutné vytvořit zvláštní rozpočtovou položku určenou místním a regionálním orgánům EU;

21. domnívá se, že pro pokročení na cestě k přiměřené dělbě práce by bylo záhodno, aby zelená kniha podpořila začlenění politiky pomoci EU nejen podle hlediska cílů, ale též protagonistů a podle toho, jak je mezi ně rozdělena odpovědnost. Z hlediska, jež by zhodnotilo, jak mohou místní a regionální celky přispět k obohacení a zefektivnění politiky spolupráce;

22. připomíná, že pomoc je jen jednou ze složek veřejných politik dárcovských zemí, jež mají dopad na možnosti rozvoje partnerských zemí. Proto je hlavním cílem rozvojové politiky EU zvýšení soudržnosti veřejných politik. Je to také jedna ze zásad, jež v EU stojí na pevných základech (Smlouvě o založení Evropského společenství, Smlouvě o Evropské unii – Maastrichtské smlouvě, Lisabonské smlouvě). Zprávy o výročním hodnocení pokroku dosaženého v jednotlivých členských zemích, jež

předkládá Komise (a které se zabývají také pokrokem na straně Komise) a jež se týkají základních odvětvových aspektů, pokud jde o soudržnost politik, jsou cenným nástrojem stimulace pokroku a vyhodnocení výsledků v této oblasti. VR v této souvislosti zdůrazňuje význam pokračujících reforem společné zemědělské politiky, aby se zajistilo, že nebude bránit cílům rozvojové politiky Unie;

23. by rád zdůraznil, že vazby vytvořené mezi místními orgány Evropy a jejich protějšky v přijímajících zemích umožňují dosáhnout konkrétního pokroku v uplatňování zásady vlastní odpovědnosti, která je jádrem Pařížské deklarace a nesmí zůstat pouze záležitostí vztahů mezi jednotlivými státy;

24. trvá na tom, že je nezbytné dodržovat základní pravidla obchodních dohod Unie, tedy nedělat výjimky z požadavků souvisejících s pravidly týkajícími se původu produktů, jež pocházejí z partnerských zemí, ačkoli by to mohlo být součástí dohod o partnerství. Potenciální poškození správného fungování vnitřního trhu, jež souvisí s těmito výjimkami z pravidel, musí být v rovnováze s možnými výhodami, vzhledem k udržitelnému rozvoji těchto zemí podněcenému výrobou výlučně místní povahy;

25. souhlasí s Komisí, že rozpočtová podpora není všelékem, a že je tedy třeba k ní přistoupit po pečlivé analýze podmínek v dané zemi. Nicméně připomíná, že rozpočtová podpora je jedním ze způsobů poskytování pomoci, jenž přispívá ke koordinaci dárců a přijetí ze strany partnerských zemí. To jsou dva cíle, jež by měly být argumentem pro použití tohoto modelu, pokud k tomu budou existovat náležité podmínky;

26. opakuje svůj zájem o zahájení spolupráce mezi Výborem regionů a Evropskou komisí v oblasti decentralizované politiky rozvojové spolupráce. Dále vyzdvihuje, že je zapotřebí pokračovat v úsilí o to, aby členské státy a všechny místní a regionální orgány EU využívaly atlas decentralizované spolupráce, jenž obsahuje výčet aktivit financovaných místními a regionálními orgány EU v této oblasti. Stejně tak zdůrazňuje užitečnost portálu decentralizované rozvojové spolupráce, jenž přispěje ke zlepšení komunikace mezi partnery v této oblasti, pomůže zvýšit účinnost pomoci a zamezí duplikacím;

27. domnívá se, že EU musí vedle hospodářského přínosu místních a regionálních orgánů větší mírou zohlednit výraznou přidanou hodnotu regionů a územních celků v některých oblastech specializace. Jejich zkušenosti a poznatky z odvětví, jež poskytují řešení přizpůsobená potřebám partnerských třetích zemí, dodávají těmto územním celkům přidanou hodnotu pro spolupráci v oblastech, jako je posílení správy, územní plánování, vzdělávání, civilní ochrana, zajišťování potravin prostřednictvím zemědělství a rybolovu, obnovitelné zdroje energie, voda, životní prostředí, mořské vědy a VaV aplikované na

rozvoj. To platí zejména u nejbližších regionů, aktivních hranic a základů EU ve světě, jež mohou stimulovat větší účinnost evropské rozvojové politiky;

Rozvojová politika jako katalyzátor pro udržitelný růst podporující začlenění

28. souhlasí se záměrem docílit toho, aby pomoc podporovala integrovaný a udržitelný růst v partnerských zemích. Nicméně lituje, že se zelená kniha nevěnuje dvěma ústředním bodům důležitým k dosažení tohoto cíle. První z nich se týká potřeby podporovat vhodné přerozdělení přínosů pokroku, a tím přiblížit rozdělení bohatství parametrům spravedlnosti, jež jsou považovány za společensky žádoucí. Jistý stupeň spravedlnosti je nezbytný pro zajištění stability, k tomu, aby instituce zakořenily, a k podpoře růstu, jenž by se dotýkal široké společenské základny. Druhý chybějící aspekt poukazuje na potřebu posílit fiskální kapacity zemí a bojovat proti podvodu, únikům kapitálu a nezákonným finančním tokům, jež odvádějí řídké domácí zdroje z rozvojových zemí a omezují jejich možnosti pokroku;

29. upozorňuje však na to, že rozvoj znamená něco víc než růst: znamená zavedení sociálních výtěžků, konsolidaci institucí a sociální a produktivní změnu daných zemí. Cílem by proto mělo být povzbudit růst podporující začlenění a udržitelný růst, aby podnítl postup územně zakotveného rozvoje;

30. podtrhuje význam rovnosti mužů a žen pro dosažení udržitelného růstu v našich partnerských zemích. Kromě základní otázky z hlediska lidských práv jsou reformy, jejichž cílem je umožnit dívkám a ženám plně rozvinout svůj potenciál ve společnosti – bez diskriminace nebo hrozby násilí –, nejúčinnějším způsobem, jak naše partnerské země mohou rozvíjet své ekonomiky;

31. je toho názoru, že vytvoření pevných a účinnějších institucí vede k přiznání větší důležitosti otázkám distribuce, jež souvisí s rozdělením plodů růstu, příležitostí a podílu na rozhodování uvnitř zemí, přičemž nadále je třeba pokračovat v postupech decentralizace, které přiblíží instituce občanům. Proto je třeba podpořit řídicí schopnosti místních a regionálních orgánů partnerských zemí a inspiraci k tomu čerpat z programů jako TALEX nebo Erasmus, což by přispělo ke zlepšení ve využívání fondů spolupráce. Výbor by rovněž chtěl požádat Komisi, aby zavedla programy rozpočtové podpory konkrétních odvětví, jež by místním a regionálním orgánům rozvojových zemí usnadnily přístup k prostředkům;

32. uznává, že jedním ze zásadních aspektů rozvoje je dobrá vzdělávací politika, a pobízí EU k tomu, aby jednou z os její politiky rozvojové spolupráce byla podpora vzdělávání v těchto zemích;

33. připomíná, že k dosažení tohoto cíle je považováno za nezbytné podnit a podpořit v partnerských zemích (tam, kde je to potřebné) procesy decentralizace a snažit se o upevnění zásady subsidiarity v rámci rozdělení kompetencí. Decentralizace je vhodným způsobem, jak státy demokratizovat a pevněji je zasadit do společenské reality, a požadavkem potřebným k tomu, aby proces rozvoje zasáhl celé území a všechny společenské vrstvy;

Udržitelný rozvoj

34. souhlasí se zelenou knihou, že je třeba upozornit na význam otázek souvisejících s bojem proti změně klimatu a podporou biologické rozmanitosti ve všech strategiích rozvoje. Současně s tím připomíná, že změna klimatu a ostatní environmentální výzvy představují pro některé rozvojové země příležitost k získání možností rozvoje a ke zhodnocení svých přírodních a environmentálních zdrojů. Závazek, jež EU učinila v Kodani a potvrdila v Cancúnu, ukazuje na to, jaký význam se přikládá tomuto rozměru procesu rozvoje, a že je nezbytné podpořit úsilí partnerských zemí v otázce přizpůsobení se změně klimatu a zmírňování jejího dopadu;

35. v tomto ohledu lituje, že zelená kniha nenabízí ucelenější pohled na úlohu orgánů nižší než celostátní úrovně (regionálních a místních) při utváření důkladné environmentální strategie. Tyto celky mají klíčový význam pro provádění udržitelných strategií pro vodohospodářství, nakládání s odpady, energetické zásobování a ochranu křehkých ekosystémů;

36. souhlasí s tím, že otázky související s energetickým modelem přijatým danými zeměmi představují hlavní složku všech strategií environmentálně udržitelného rozvoje. Proto je nezbytné podpořit intenzivnější využívání energie z obnovitelných zdrojů. V souvislosti s touto oblastí vyzdvihuje, že zkušenosti EU mohou být pro rozvojové země užitečné, tím spíše, že některé rozvojové země mají pro rozvoj tohoto typu energetiky zvláštní podmínky;

37. navrhuje, aby byl podepsán pakt starostů a regionů mezinárodního charakteru zaměřený na poskytování energie všem občanům v rámci společných programů a prostřednictvím vhodného a specifického finančního nástroje;

38. vybízí k tomu, aby byl cíl, jímž je změnit energetický model (ve prospěch energie z obnovitelných zdrojů), doplněn

o další cíl, zaměřený na zlepšení energetické infrastruktury země a zajištění přiměřených podmínek přístupu k energii nejzranitelnějším skupinám obyvatel;

Zemědělství a zajišťování potravin

39. souhlasí s Komisí, že rozvoj venkova a zajištění potravin představují základní rozměry procesu rozvoje, neboť se týkají odvětví, jež je v procesech růstu a hospodářské transformace nejchudších zemí ústřední, je podmínkou pro výkon základního práva, které souvisí s přiměřenou výživou, dotýká se ostatních práv osob (jako jsou zdraví, vzdělání či práce) a má vliv na míru nezávislosti zemí na mezinárodním poli;

40. poznamenává, že současná krize s sebou přinesla abnormální růst cen surovin včetně potravin, že má velmi drsný dopad na podmínky zásobování nechudších zemí, zejména subsaharské Afriky, kde je řada zemí čistými dovozci potravin. Zdůrazňuje, že v důsledku toho může dojít k výraznému kroku zpět z hlediska dříve nabytých úspěchů v sociální rovině;

41. domnívá se, že tato situace je důsledkem čtyř faktorů: i) zvýšení poptávky velkých zemí s intenzivním růstem, jež povzbuzují masivní mezinárodní nákupy tohoto druhu produktů; ii) nedostatečné angažovanosti bohatých zemí a nedostatečných veřejných investic v rozvojových zemích v předchozích letech, pokud jde o investice nutné pro rozvoj venkova; iii) chování spekulantů, kteří v těchto produktech vidí zdroj výnosnosti a místo pro uložení svých prostředků; iv) dopadů environmentálních škod na úrodnost půdy a produktivitu zemědělství;

42. vybízí k tomu, aby politika spolupráce EU neopakovala předchozí chyby, a žádá, aby při definování strategie mezinárodní pomoci přiznala rozvoji venkova a zajišťování potravin v partnerských zemích vyšší prioritu. V této souvislosti připomíná, že EU má dlouholeté zkušenosti v oblasti rozvoje venkova, zemědělské politiky a podpory zajišťování potravin, které by mohly posloužit rozvojovým zemím;

43. rovněž požaduje, aby i v tomto případě byly zohledněny schopnosti a zkušenosti regionů. Místní a regionální orgány mají zkušenost s projektováním základních infrastruktur pro distribuci potravin, se studiem úrodnosti půdy a zacházením s plodinami v souladu s podmínkami prostředí, péčí o křehké místní ekosystémy a se sestavováním plánů pro zajištění zásobování obyvatel. Je tedy důležité, aby tyto subjekty byly v náležitě míře přítomné v politice spolupráce EU.

V Bruselu dne 11. května 2011

předsedkyně
Výboru regionů
Mercedes BRESSO